

BARNAHUS-HANKE

POHJOIS-SUOMEN YTA 8/2024 – 12/2025

LOPPURAPORTTI 1.

Kainuun hyvinvointialue

Sisällys

JOHDANTO.....	1
TAVOITE 1: Barnahus-toiminnan koordinaation rakenteet toimivat paikallisesti ja kansallisesti	2
TAVOITE 2: Esitutkinta ja haastattelu tukevat rikosprosessien joutuisaa etenemistä.....	5
TAVOITE 3: Fyysisen terveyden tutkiminen kehittyä osana Barnahus-toimintaa.....	6
TAVOITE 4: Lapsen suojelua vahvistaa ammattilaisten väkivaltatyön osaaminen ja yhteistyö	8
TAVOITE 5: Psykkinen tuki on oikea-aikaista ja perustuu tutkitusti vaikuttaviin menetelmiin.....	10

JOHDANTO

Barnahus-hanke toteutui Kainuun hyvinvointialueella ajalla 8/2024 – 4/2026. Hankkeen päätoteuttajana toimi Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue (Pohde). Hankkeessa toimi Kainuun hyvinvointialueella yksi suunnittelija ajalla 5.8.2024-30.4.2026. Tässä raportissa kuvataan Kainuun hyvinvointialueella toteutettuja kehittämistoimenpiteitä ajalla elokuu 2024 – joulukuu 2025.

Pohjoisella YT-alueella toteutettiin syyskuussa 2024 kysely kaikille lasten ja nuorten parissa toimiville ammattilaisille. Kysely lähetettiin yhteistyöalueen hyvinvointialueiden, koulujen, varhaiskasvatuksen, nuorisotyön, poliisin ja tiettyjen järjestöjen edustajille. Kyselyllä kartoitettiin mm. alueen ammattilaisten koulutusten ja verkostojen tarpeita sekä ammattilaisten kokemuksia viranomaisyhteistyön sujumisesta sekä heidän valmiuksiaan kohdata väkivaltaa kokeneita lapsia ja nuoria. Kainuun alueelta kyselyyn vastasi yhteensä 85 ammattilaista. Vastaajat olivat terveydenhuollosta (25), varhaiskasvatuksesta (22), kouluilta (19) ja sosiaalihuollosta (9). Muista ammattiryhmistä vastaajia oli yhteensä 10.

Kyselyn vastausten perusteella tunnistettiin koko Pohjoisen YTA:n ammattilaisilla olevan tarvetta vahvistaa osaamistaan lapsiin kohdistuvan väkivallan tunnistamisessa, puheeksiotossa sekä viranomaisyhteistyössä toimimisessa. Tulosten pohjalta pyrittiin kehittämään alueen viranomaisten välistä yhteistyötä sekä suunniteltiin alueellinen koulutussuunnitelma vuodelle 2025. Kyselyn perusteella Barnahus-hanke ja Barnahus-malli ei ollut Kainuun hyvinvointialueella vielä ammattilaisille tuttu. Myöskään hankkeessa tuotetut verkkokoulutukset tai muut materiaalit eivät olleet vielä ammattilaisten käytössä. Hankkeen alkuvaiheessa keskityttiin tekemään Barnahus-mallia tunnetuksi ja levittämään Barnahus-verkkokoulutuksia, hankkeessa tuotettuja toimintaohjeita sekä muita materiaaleja ammattilaisten käyttöön.

Barnahus-hankkeen suunnittelija osallistui aktiivisesti mm. alueella toimivien verkostojen sekä kansallisten verkostojen toimintaan. Yhteistyötä tehtiin paikallisesti Matkalla riittävään vanhemmuuteen -hankkeen, Kestävän Kasvun Kainuu -hankkeen, OYSin erikoishammaslääkäriin, Kainuun seri-tukikeskuksen, lasten ja nuorten osaston, lasten- ja nuorisopsykiatrian ja lastensuojelun henkilöstön sekä Kainuun hyvinvointialueen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen erikoissuunnittelijan ja koulutuspäällikön sekä viestintäasiantuntijoiden kanssa.

TAVOITE 1: Barnahus-toiminnan koordinaation rakenteet toimivat paikallisesti ja kansallisesti

Kehittämistyön tausta ja tavoite

Tavoitteena oli, että Kainuun lasten ja nuorten väkivallan ehkäisytyön rakenteet tukevat Kainuun alueen toimintaa sekä YT-alueetasoista yhteistyötä, lapsen aseman edistäminen rikosprosessissa lapsen asuinpaikasta riippumatta toimivalla Barnahus-mallilla, sekä Barnahus-mallin leviäminen ja hankkeen (ml. hankkeessa tuotettujen toimintaohjeiden, verkkokoulujen ja muiden materiaalien) tunnettuuden lisääminen.

Kainuun hyvinvointialueella ei ollut nimettynä väkivaltatyön koordinaattoria. Nimettynä oli lähisuhdeväkivaltatyön yhdyshenkilö, mutta yhdyshenkilön tehtäviä tai tehtävään käytettävissä olevaa työaikaa ei oltu määriteltä, minkä vuoksi tehtävässä toimiminen jäi vähäiseksi. Yhdyshenkilö osallistui ajoittain THL:n lähisuhdeväkivaltatyön koordinaattoreiden verkostoon. Hyvinvointialueella toimi lähisuhdeväkivaltatyön osaajaverkosto, jossa jäsenenä oli eri ikäisten asiakkaiden kanssa toimivia ammattilaisia (yht. 7). Verkosto oli perustettu jo aiemmin ja se oli jäänyt perustamisensa jälkeen odottelemaan alueellisen väkivaltatyön koordinaattorin nimeämistä, jonka tehtävänä olisi ollut koordinaoida verkoston tehtäviä ja toimintaa. Koska koordinaattoria ei oltu hyvinvointialueelle nimetty, oli verkoston toiminta jäänyt pienimuotoiseksi. Osaajaverkosto kokoontui muutamia kertoja vuodessa omaehtoisesti ja jäsenet toimivat toistensa tukena työssään esille tulleissa lähisuhdeväkivaltaan liittyvissä asioissa. Lähisuhdeväkivaltatyön yhdyshenkilön ja osaajaverkoston välillä ei ollut yhteistyötä. Pohjois-Suomen YT-alueen väkivaltatyön verkostojen, koordinaattoreiden ja Kainuun osaajaverkoston välillä ei ollut myöskään yhteistyötä.

Alueella toimi myös lapsirikostutkinnan monialainen yhteistyöverkosto, joka kokoontui noin kaksi kertaa vuodessa. Verkostoon on kutsuttu mukaan alueen lapsirikostutkinnan, syyttäjän, edunvalvonnan, sosiaali- ja terveydenhuollon, varhaiskasvatuksen, opetushenkilöstön sekä OYSin OiPsy-yksikön edustus. Yhteistyöverkoston tarkoituksena on vahvistaa monialaista yhteistyötä, tarjota tila konsultaatiolle, päivittää keskeiset yhteystiedot sekä varmistaa toimintaohjeiden ajantasaisuus ja yhdenmukaisuus kansallisten linjausten kanssa. Muita lapsiin kohdistuvaan väkivaltaan liittyviä verkostoja ei alueella toiminut. Kunnittaiset perhekeskusverkostot kokoontuivat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen erikoissuunnittelijan johdolla säännöllisesti.

Barnahus-hanke ei ollut syksyllä 2024 Pohjois-Suomen YT-alueella tehdyn kyselyn perusteella Kainuun alueen ammattilaisille tuttu eikä Barnahusin toimintamalli tai hankkeen tuottamat materiaalit olleet vielä laajemmin ammattilaisten tiedossa tai käytössä.

Toimenpiteet ja lopputulos

Viestintä:

Viestintää Barnahus-mallin sekä Barnahus- verkkokoulutusten, kuten *Barnahus-verkkokoulun* ja *koulutus somatiikan ammattilaisille -verkkokoulutuksen* sekä muiden THL:n tuottamien materiaalien tunnettuuden lisäämiseksi on tehty aktiivisesti ja monikanavaisesti koko hankekauden ajan. Perhekeskusverkoston kautta on saatu tehokkaasti levitettyä Barnahus-verkkokouluja ja muuta materiaalia eri ammattiryhmille tiedoksi ja käyttöön niin hyvinvointialueella kuin sen ulkopuolellekin, kuten kouluille, varhaiskasvatukseen ja nuorisotyöhön. Materiaaleja ja verkkokoulutuksia on esitelty lisäksi ammattilaisten tapaamisissa ja alueellisissa koulutuksissa. Materiaalit ja verkkokoulut on liitetty perhekeskusverkoston Teams-tiimin, sähköisen perhekeskuksen materiaalipankkeihin sekä ammattilaiselle tarkoitettuun [sähköiseen lähisuhdeväkivaltatyön oppaaseen](#). Hyvinvointialueen intran kautta on välitetty tietoa säännöllisesti tulevista koulutuksista ja uusista materiaaleista. Verkkokoulutuksia ja muita Barnahus-materiaaleja on esitelty lisäksi Kainuun ammatillisen oppilaitoksen (KAO)

sosiaali- ja terveysalan opettajille hyödynnettäväksi opetuksessa. Tietoa välitettiin myös Kajaanin ammattikorkeakouluun sote-alan opettajille (*tästä kerrottu tarkemmin tavoitteessa 4*).

Ammattilaisten tapaamisten yhteydessä on jaettu painokappaleita mm. [Epäiletkö lapseen kohdistuneen väkivaltaa -huoneentaulusta](#) ja Pohjoisen YT-alueen OYS-Barnahus -hankkeen tuottamia (rahoituksesta vastasi hankehallinnoija eli Pohjois-pohjanmaan hyvinvointialue) [flajjereita](#) ”Mitä tehdä, jos lapsi on kokenut väkivaltaa? Apukeinoja ja tukea lähiaikuiselle” ja ”Oletko kokenut väkivaltaa? Kolme asiaa, jotka sinun on tärkeää tietää”, joita toimitettiin Kajaanin poliisiasemalle sekä lastensuojelun henkilöstölle väkivaltaa kokeneille lapsille ja heidän lähiaikuisilleen jaettavaksi. Flajjereita on jaettu myös muille yhteistyökumppaneille ja ammattilaisille.

OYS-Barnahus-hankkeen tilaamat videot (rahoituksesta vastasi hankehallinnoija eli Pohjois-pohjanmaan hyvinvointialue) on lisätty Kainuun hyvinvointialueen Youtube-sivustolle ([Epäily lapseen kohdistuneesta väkivallasta – Toimintaohjeet ammattilaisille](#), [Lapsiin kohdistuvien väkivaltaepäilyjen selvitysprosessien tehostaminen](#)). videoita on hyödynnetty Barnahus-mallin esittelyssä ja lapsiin kohdistuvien väkivaltaepäilyjen toimintaohjeiden läpikäymisessä eri ammattiryhmien tapaamisissa. Toimintaohje-video on linkitetty [Lähisuhdeväkivallan ehkäisy, tuki ja apu Kainuussa verkkosivustolle](#) avuksi ammattilaiselle -osioon.

Verkosto- ja sidosryhmätyöskentely:

Suunnittelija on osallistunut aktiivisesti Kainuun alueella toimivien verkostojen, kuten Kainuun perhekeskusverkoston, lapsirikostutkinnan monialaisen yhteistyöverkoston, tekijätyöhön liittyvän serie-verkoston ja lähisuhdeväkivaltatyön osaajaverkoston tapaamisiin. Lisäksi suunnittelija osallistui kansallisiin verkostoihin, kuten THL:n edustajien koollekutsumiin nuorisoseri-verkostoihin, joista toisessa on ollut osallistujina alueiden Barnahus-hanketyöntekijöitä ja laajassa nuorisoseri-verkostossa oli kutsuttuina hyvinvointialueiden seri- tukikeskusten ja nuorten seri-uhrien kanssa työskenteleviä ammattilaisia. Hanketyöntekijöistä koostuvassa nuorisoseri-verkostossa työstettiin seuraavat Tiedä & Toimi -ohjeistukset ammattilaisille: [Ohjeet seksuaaliväkivaltaa kokeneen nuoren kanssa työskenteleville ammattilaisille](#) ja [Ohje ammattilaiselle: Näin tuet seksuaaliväkivaltaa kokeneesta nuoresta huolehtivaa aikuista](#), joita välitettiin ammattilaisille hyvinvointialueen intran sekä perhekeskustiimien kautta.

Hankkeesta osallistuttiin aktiivisesti kansalliseen oppilaitosyhteistyön suunnitteluun, jossa tavoitteena oli saada vietyä Barnahus-verkkokoulutukset ja muut materiaalit alueiden oppilaitosten käyttöön opetuksessa hyödynnettäväksi. Lisäksi osallistuttiin kansalliseen satelliittiverkostoon, joka kokosi alueiden ”satelliittien” eli hyvinvointialueiden Barnahus-suunnittelijat samaan verkostoon. Verkostotyötä tehtiin aktiivisesti myös Pohjois-Suomen YT-alueen hanketiimin kesken kokoontuen viikoittain tiimipalaveriin sekä satelliitit eli lapin, kainuun ja soiten alueiden hankesuunnittelijat muodostivat myös oman yhteistyöverkostonsa, joka kokoontui säännöllisesti tukemaan toisiaan kehittämistyössä. Säännöllisesti osallistuttiin myös muihin Barnahusin kansallisiin verkostotapaamisiin, kuten kansallisiin Barnahusin viikkopalaveriin sekä syyttäjien ja poliisien kyselytunneille, joissa oli mahdollista esittää Barnahus-hankkeen syyttäjille ja poliisille kysymyksiä lapsiin kohdistuvien väkivaltaepäilyjen selvittämisprosesseihin tai tuen ja hoidon prosesseihin liittyen.

Kainuun lähisuhdeväkivaltatyön yhdyshenkilön ja alueellisen lähisuhdeväkivaltatyön osaajaverkoston yhteistyötä ja tehtävien määrittelyä pyrittiin tukemaan ja edistämään yhteistyössä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen erikoissuunnittelijan kanssa. Loppuvuodesta 2024 lähisuhdeväkivaltatyön yhdyshenkilön työnkuvan muuttumisesta sekä esihenkilön vaihtumisesta johtuen yhdyshenkilön työnkuvan tarkempi määrittely sekä yhteistyö lähisuhdeväkivaltatyön osaajaverkoston kanssa jäi tuolloin sopimatta ja toteutumatta. Lähisuhdeväkivaltatyön uudeksi yhdyshenkilöksi nimettiin vasta loppuvuodesta 2025 uusi henkilö ja hänelle varahenkilö, jotka toimivat yhdyshenkilöinä THL:n koordinoiman lähisuhdeväkivaltakoordinaattori -verkoston ja Kainuun hyvinvointialueen välillä. Uusi yhdyshenkilö liitettiin osaksi lähisuhdeväkivaltatyön osaajaverkostoa ja kutsuttiin osallistumaan osaajaverkoston seuraaviin tapaamisiin (varahenkilö oli jo verkostossa mukana).

Osaajaverkoston toiminnan pysymistä aktiivisena tuettiin osallistumalla osaajaverkoston tapaamisiin. Osaajaverkoston jäseniä informoitiin säännöllisesti Barnahusin materiaaleista ja ajankohtaisista koulutuksista sekä kannustettiin ylläpitämään ja päivittämään omaa osaamistaan. Lähisuhdeväkivaltatyön osaajaverkoston laajentamisesta uusilla jäsenillä käytiin keskustelua kevään 2025 aikana hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen erikoissuunnittelijan kanssa. Tietona oli tuossa vaiheessa, että Kainuun hyvinvointialueelle tultaisiin perustamaan syksyn 2025 aikana HYTE-avainhenkilöverkosto, jonka tarkoituksena oli tukea hyvinvointialueen kokonaisturvallisuutta ja vahvistaa monialaista hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluohjausta, johon myös väkivallan ehkäisemiseen liittyvät teemat lukeutuvat. HYTE-avainhenkilöverkoston koordinoinnista vastaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen erikoissuunnittelija, joka näki järkevänä yhdistää näiden kahden verkoston toimintaa erityisesti väkivallan ehkäisemiseen liittyvien asioiden osalta, jolloin verkostot kokoontuisivat yhteistyössä. Tässä vaiheessa osaajaverkoston laajentamista uusilla jäsenillä ei lähdetty edistämään. HYTE-avainhenkilöverkoston toiminnan odotettiin käynnistyvän alkuvuodesta 2026. Lähisuhdeväkivaltatyön osaajaverkostolle esiteltiin HYTE-avainhenkilöverkoston toiminta ja tarkoitus sekä kerrottiin suunnitelmasta yhdistää verkostojen toimintaa. HYTE-avainhenkilöverkoston ja lähisuhdeväkivaltatyön osaajaverkoston välinen yhteistyö ja toiminta tarkentunee alkuvuoden 2026 aikana. Samoin osaajaverkoston ja lähisuhdeväkivaltatyön yhdyshenkilön välinen yhteistyö ja toiminta tarkentunee alkuvuoden 2026 aikana. Lapsirikostutkinnan monialainen yhteistyöverkosto jatkaa kokoontumisiaan säännöllisesti.

Mittarit

- Barnahus-toiminnan koordinaatiolle on selkeä rakenne
 - Pysyvät ja aktiiviset monialaiset yhteistyöverkostot toimivat alueella
- Barnahus-toiminnan tunnettuus, Barnahus-toiminta ja sen vakiintuminen alueilla, kysely hankekauden lopulla

TAVOITE 2: Esitutkinta ja haastattelu tukevat rikosprosessien joutuisaa etenemistä

Kehittämistyön tausta ja tavoite

Tavoitteena oli sujuvoittaa ja yhdenmukaistaa viranomaisyhteistyötä lapsiin kohdistuvien rikosepäilyjen selvittämisprosessissa Kainuussa. LASTA-mallin pilotti aloitettiin Oulun poliisilaitoksen alueilla Oulun ja Raahen poliisiasemilla elokuussa 2024. Tavoitteena oli laajentaa LASTA-mallin pilotti myös Kainuuseen.

Toimenpiteet ja lopputulos

Suunnittelija osallistui THL:n järjestämiin kansallisiin LASTA-mallin kehittämisen työpajoihin syksyn 2024 aikana sekä kansallisen LASTA-verkoston tapaamisiin kevään ja syksyn 2025 aikana. LASTA-mallin pilotti laajeni Kainuuseen maaliskuun lopussa 2025. LASTA-mallia Oulun poliisilaitoksen alueella koordinoivat Pohteen Barnahus-rahoituksella toimineet LASTA-koordinaattorit, jotka tekivät poliisin pyynnöstä taustatietokartoituksia käyttäen LASTA-lomaketta (myöhemmin *yhteenveto lapsen taustatiedoista* -lomake). Koska Kainuun hyvinvointialue kuuluu Oulun poliisilaitoksen alueeseen, Kainuun osalta Lasta-kehittäminen on raportoitu päätoteuttajan (Pohde) raportissa. LASTA-mallin laajenemisesta Kainuuseen tiedotettiin sidosryhmiä sekä LASTA-mallista uutisoitiin hyvinvointialueen intrasivuilla sekä sidosryhmien tapaamisissa. LASTA-mallista sekä toimintaohjeista lapsiin kohdistuvissa väkivaltaepäilytilanteissa tiedotettiin sidosryhmien ja verkostojen tapaamisissa sekä muissa tilaisuuksissa.

Mittarit

- LASTA-seula-mallin alueellinen kattavuus ja käyttöönotto Oulun (ml. Kainuu) poliisilaitoksen alueella

TAVOITE 3: Fyysisen terveyden tutkiminen kehittyä osana Barnahus-toimintaa

Kehittämistyön tausta ja tavoite

Tavoitteina oli vahvistaa niiden somatiikan ammattilaisten osaamista, jotka työssään kohtaavat alle 16-vuotiaita väkivallan uhreja ja saada somatiikan verkkokoulu osaksi somatiikan ammattilaisten, (kuten lastenlääkäreiden ja päivystyksen lääkäreiden) perehdytysmateriaalia. Tavoitteena oli, että lapsiin kohdistuneen väkivallan jälki- ja jatkoahoito kehittyvät yhteistyössä OYSin lastentautien klinikan kanssa. Hankekaudella 22–23 laaditun somaattisissa seri-tutkimuksissa käyneiden nuorten (13-15v.) jälkiseurantamallin hiominen ja pilotointi jatkui OYSissa hankekaudella 2025, jonka jälkeen jälkiseurantamalli olisi hyödynnettävissä ja levitettävissä myös muille hyvinvointialueille. Kainuun hyvinvointialueella ei toteutettu 13-15 -vuotiaille somaattisissa tutkimuksissa käyneille jälkiseurantaa systemaattisesti, vaan seuranta järjestettiin tapauskohtaisesti. Yli 16-vuotiaat seksuaaliväkivaltaa kokeneet saivat jälkiseurannan Kainuun seri-tukikeskuksen kautta.

Suun ja hampaidenhoidon laiminlyönneistä lapselle koituvia haittavaikutuksia oli tavoitteena vähentää yhteistyössä OYSin hammas- ja suusairauksien klinikan kanssa. Lisäksi tavoitteena oli luoda toimiva konsultaatioyhteys somaattiseen terveydenhuoltoon, erityisesti niissä tilanteissa, joissa poliisi tarvitsee somatiikan asiantuntemusta esim. lapsen taustatietojen arviointiin.

Toimenpiteet ja lopputulos

Somatiikan ammattilaisten osaamisen vahvistaminen

Somatiikan ammattilaisille suunnattu verkkokoulutus lisättiin Kainuun hyvinvointialueen intraan syksyllä 2024 sekä tuettiin sen leviämistä ja käyttöönottoa esittelemällä verkkokoulutusta lasten ja nuorten parissa toimiville somatiikan ammattilaisille ja heidän esihenkilöilleen. Alueen päivystys- ja vastaanottotyötä tekevien sekä lastentaudeilla työskentelevien somatiikan ammattilaisten osaamisen vahvistamista tuettiin kannustamalla heitä suorittamaan somatiikan verkkokoulutus. Koulutusta esiteltiin lastentautien koulutuspäivässä keväällä 2025 ja päivystyksen, terveyskeskusten, neuvoloiden sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon lääkäreille kesä- ja syyskuussa 2025. Tietoa koulutuksesta välitettiin myös ed. mainituissa yksiköissä toimiville sairaan- ja terveydenhoitajille. Tapaamisten yhteydessä käytiin läpi toimintaohjeita väkivaltaepäilyn tilanteissa sekä varmistettiin, että alueelliset konsultaationumerot ovat tiedossa.

Somatiikan verkkokoulutus suositeltiin otettavan osaksi lääkäreiden perehdytysohjelmia lastentaudeilla ja päivystyksessä. Tarkemmat toimenpiteet verkkokoulutuksen viemiseksi yksiköiden omiin perehdytysohjelmiin jäi ko. yksiköiden esihenkilöiden eteenpäin vietäviksi. Barnahus-verkkokoulutus lisättiin syksyllä 2025 uudelle, myöhemmin vuonna 2026 käyttöön otettavalle sähköiselle perehdytysalustalle (Medieco), josta niitä suositellaan suoritettavaksi kaikille lasten ja nuorten parissa työskentelemään tuleville ammattilaisille.

Somatiikan verkkokoulutus sekä Työkalupakki väkivallan haittavaikutusten tunnistaminen lapsissa - verkkokoulutukset lisättiin hyvinvointialueen koulutuskalenteriin tarjolle helmikuulle 2026. Suunnitelmana oli, että osallistujat tulevat suorittamaan verkkokouluja Kainuun keskussairaalan luentosaliin yhdessä muiden osallistujien sekä hankesuunnittelijan kanssa pienryhmässä (max 10 hlöä) (tästä tarkemmin loppuraportissa 2). Ammattilaisia tiedotettiin tästä mahdollisuudesta syksyn ja loppuvuoden 2025 aikana.

Kainuun suun terveydenhuollon esihenkilöiden sekä OYSin hammas- ja suusairauksien klinikan erikoishammaslääkärin kanssa suunniteltiin järjestettäväksi Kainuun suuhygienisteille koulutus *lasten suunhoidon laiminlyönneistä ja ilmoitusvelvollisuuksista*, jolle nähtiin tarvetta suun terveydenhuollon esihenkilöiden taholta. Koulutuksen sisältö suunniteltiin niin, että siinä tulee ilmi OYSin suusairauksien klinikan

aiemmasta kehittämistyöstä saadut havainnot ja tulokset. Koulutus suunniteltiin aluksi järjestettävän kevään 2025 aikana, mutta aikatauluhaasteiden vuoksi koulutus siirtyi alkuvuoteen 2026.

13-15 -vuotiaiden seksuaaliväkivallan uhrien jälkiseuranta

OYSissa lastenpäivystyksessä pilotoitavana ollut 13-15 -vuotiaiden seksuaaliväkivallan uhrien jälkiseurantamallia seurattiin ja siitä informoitiin Kainuun hyvinvointialueella. Vastaavanlaisen mallin kehittäminen nähtiin tarpeellisena myös Kainuun hyvinvointialueella, vaikka seri-tutkimuksissa käyneiden 13-15- vuotiaiden nuorten määrät olivatkin vain muutamia vuositasaalla, eikä esimerkiksi nuorisopsykiatrialle ollut jonossa seksuaaliväkivaltaa kokeneita psyykkisen tuen tarpeessa olevia nuoria. Kainuun oman jälkiseurantamallin suunnittelu aloitettiin elokuussa 2025 yhteistyössä nuorisopsykiatrian, seri-tukikeskuksen, lasten ja nuorten somatiikan osaston, lastensuojelun sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon esihenkilöiden kanssa.

Jälkiseurantamalli pohjautuu Kainuun seri-tukikeskuksen yli 16-vuotiaiden jälkiseurantaohjelmaan sekä OYSin pilotin jälkiseurantaohjelmaan ja sen tavoitteena on tarjota 13-15-vuotiaille seri-tutkimuksissa käyneille nuorille vastaavanlainen vuoden mittainen jälkiseuranta, kuin yli 16-vuotiaat saavat seri-tukikeskuksen kautta. Jälkiseurantamallia kehitettäessä otettiin huomioon alle 16-vuotiaiden lasten ja nuorten hoidon erityispiirteet ja -tarpeet. Jälkiseurannan aikana nuorelle tarjotaan matalan kynnyksen psykososiaalista tukea jälkiseurantahoitajan (lasten ja nuorten osaston sairaanhoitaja) säännöllisten kontaktien (puhelu tai vastaanottokäynti) kautta ja nuoren psyykkistä vointia seurataan ja arvioidaan. Nuori ohjataan tarvittaessa tukevamman tuen piiriin nuoren tarpeen ja tilanteen mukaisesti joko perusterveydenhuoltoon tai erikoissairaanhoidon nuorisopsykiatrialle. Jälkiseurannassa selvitetään ja hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan nuorella jo olemassa olevat psyykkisen tuen kontaktit, jotta päällekkäisiltä palveluilta välttyttäisiin. Toimintamallia suunniteltaessa sovittiin nuorisopsykiatrialle pääsyn olevan mahdollista jo seri-tutkimusten yhteydessä tai jälkiseurannan aikana puhelun/konsultaatiopyynnön kautta, jolloin erillistä laajaa lähetettä ei tarvittaisi.

Toimintamallia työstettiin pienemmällä kokoonpanolla syksyn 2025 aikana ja saatiin sovittua raamit toimintamallille, joka suunniteltiin osaksi lasten ja nuorten somatiikan osaston toimintaa. Jälkiseurannan työohjetta jatkotyöstettiin yhteistyössä lasten ja nuorten somatiikan osaston sairaanhoitajien ja esihenkilöiden kanssa loppuvuodesta 2025, jonka jälkeen työohje jäi odottamaan lastentautien ylilääkärin hyväksyntää.

Konsultaatioyhteys somaattiseen terveydenhuoltoon

Alueen lapsirikostutkijalta selvitettiin loppuvuoden 2025 aikana, onko poliisilla toimivaa konsultaatioyhteyttä somaattiseen terveydenhuoltoon niihin tilanteisiin, joihin poliisi tarvitsee somaattisen terveydenhuollon tukea. Nykyinen lapsirikostutkija oli toiminut alueella vasta vähän aikaa eikä hänellä ollut tiedossaan mihin tahoihin olla terveydenhuollossa yhteydessä, joten konsultaatiotahoja ryhdyttiin kartoittamaan joulukuussa 2025.

Mittarit

- Somatiikan verkkokoulun suorittaneiden määrä alueellisesti tarkasteltuna hankekauden lopulla
- Yksiköt, joissa somatiikan verkkokoulu käytössä perehdytystarkoituksessa, lkm
- Uudet toimintamallit (jälkiseurantamalli, konsultaatiomalli), lkm
- Suun terveydenhuollon ammattilaisten osaamisen vahvistuminen, koulutuspalautekysely

TAVOITE 4: Lapsen suojelua vahvistaa ammattilaisten väkivaltatyön osaamisen ja yhteistyö

Kehittämistyön tausta ja tavoite

Tavoitteina oli vahvistaa ja sujuvoittaa sosiaali- ja terveydenhuollon, poliisin ja OYSin Lasten ja nuorten oikeuspsykiatrian yksikön viranomaisyhteistyötä, yhteensovittaa prosesseja sekä vahvistaa ammattilaisten osaamista, varhaista puuttumista ja yhteistyötä järjestämällä koulutuksia ja markkinoimalla ammattilaisten käyttöön jo olemassa olevia materiaaleja sekä verkkokouluja. Tavoitteena oli tukea ammattilaisia moniviranomaisyhteistyöhön lisäämällä tietoisuutta viranomaisprosessista, ammattilaisten rooleista, tiedon jakamisesta ja vastuista sekä tiedottaa ja vahvistaa alueella olevia konsultaatiokäytänteitä.

Syksyllä 2024 Pohjois-Suomen YT-alueella tehdyn kyselyn tulosten perusteella havaittiin ammattilaisilla olevan tarve vahvistaa osaamistaan lapsiin kohdistuvan väkivallan tunnistamisen ja puheeksioton sekä väkivaltaepäilyyn tilanteissa toimimisen osalta. Kyselyyn vastanneista Kainuun alueen ammattilaisista 56 % vastasi viranomaisten välisen yhteistyön sujuneen hyvin ja 23 % kohtalaisesti. Kyselyyn vastanneista 52 % piti omia valmiuksiaan kohdata lapsiin tai nuoriin kohdistuvaa väkivaltaa kohtalaisina ja 15 % huonoina.

Toimenpiteet ja lopputulos

Ammattilaisten osaamista ja yhteistyötä pyrittiin edistämään järjestämällä koulutuksia sekä koko Pohjoisen YT-alueen ammattilaisille että kohdennetusti Kainuun hyvinvointialueen ammattilaisille. Pohjoisella YT-alueella järjestettiin keväällä 2025 *Nuorten välinen väkivalta* -seminaari ja syksyllä 2025 *Traumainformoitu työote* -koulutus, jotka olivat kohdennettuja koko pohjoisen YT-alueen lapsia ja nuoria työssään kohtaaville ammattilaisille. (Em. koulutusten järjestämisestä ja rahoituksesta vastasi hankehallinnoija Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue.)

OYSin lasten ja nuorten oikeuspsykiatrian yksikkö järjesti huhtikuussa 2025 kaikille Kainuun alueen lasten ja nuorten parissa toimiville ammattilaisille suunnatun alueellisen *Toimintaohjeet lapsiin kohdistuvissa väkivaltaepäilyyn tilanteissa* -koulutuksen, johon myös Barnahus-suunnittelija sekä alueen lapsirikostutkija osallistuivat. Lisäksi OYSin Oipsy-yksiköstä järjestettiin syksyllä 2025 Kainuun lastensuojelun ja lapsiperheiden sosiaalityön ammattilaisille koulutus, jonka aiheena oli *lapsiin kohdistuvat perheensisäiset väkivaltaepäilyt*, jossa oli mukana myös Kainuun lapsirikostutkija sekä Barnahus-suunnittelija. Koulutuksissa aiheina oli mm. väkivaltaepäilyyn herääminen ja väkivallan puheeksiotto, toimintaohjeet väkivaltaepäilyyn tilanteissa sekä esitutkinnan aikainen työskentely lapsen ja perheen kanssa. Koulutusten yhteydessä välitettiin tietoa Barnahus-verkkokoulutuksista ja muista materiaaleista koulutuksiin osallistujille.

Kainuun hyvinvointialueen koulutuspäällikön kanssa keskusteltiin väkivaltaan liittyvien koulutusten ottamisesta säännöllisesti mukaan koulutusohjelmaan, mutta tarkempaa suunnitelmaa ei tästä tehty. OYSin Oipsy-yksikön järjestämä *Toimintaohjeet lapsiin kohdistuvissa väkivallan epäilyissä* -koulutus toistuu vuosittain ja koulutuksesta tehdään tallenne, joka on katsottavissa koulutuksen jälkeen hyvinvointialueen intrasivuilla.

Kesäkuussa 2025 alettiin yhteistyössä *Matkalla riittävään vanhemmuuteen* - hankkeen kanssa suunnitella webinaaria *lähisuhdeväkivallan kohtaamisesta ja perheen tukemisesta*. Koulutus suunniteltiin ajoittuvan alkuvuoteen 2026. Koulutuksen sisällöt suunniteltiin vastaamaan ammattilaisten tarpeita ja koulutuksessa hyödynnettiin molempien hankkeiden resursseja sekä osaamista. Koulutuksen teemoiksi valikoituivat väkivallan tunnistaminen ja puheeksiotto sekä väkivaltaa kokeneen lapsen ja perheen tukeminen. Koulutukseen pyydettiin lisäksi alueella toimivan kokemusasiantuntijan puheenvuoro. Koulutus suunnattiin kaikille lasten, nuorten ja perheiden parissa työskenteleville ammattilaisille, niin Kainuun hyvinvointialueella kuin sen ulkopuolella.

Suuhygienisteille järjestettävän koulutuksen ajankohta siirtyi useamman kerran suun terveydenhuollon aikatauluista johtuen ja sovittiin lopulta pidettäväksi alkuvuodesta 2026. Toiseksi kouluttajaksi erikoishammaslääkärin lisäksi saatiin Kainuun hyvinvointialueen johtava sosiaalityöntekijä, jonka puheenvuoron sisällöksi sovittiin ilmoitusvelvollisuudet ja ohjeistukset lastensuojeluilmoituksen tekemiseen liittyen. Puheenvuoro nähtiin tärkeänä lisänä, jotta alueen suuhygienistit saavat tietoa Kainuun hyvinvointialueen käytännöistä lastensuojeluilmoituksen tekemiseksi sekä saavat tietoa mitä ilmoituksen jälkeen lastensuojelussa tapahtuu. Näin pyrittiin vahvistamaan suun terveydenhuollon ja lastensuojelun välistä yhteistyötä sekä suun terveydenhuollon ammattilaisten osaamista lasten suunhoidon laiminlyönnin tunnistamiseksi sekä ilmoitusvelvollisuuksiin liittyen.

Kainuun ammattiopiston sote- ja kasvatusalojen opettajille esiteltiin helmikuussa 2025 Barnahus-verkkokoulutuksia ja muita materiaaleja opetuksessa hyödynnettäväksi. Materiaaleja on hyödynnetty tämän jälkeen opettajien oman osaamisen vahvistamisessa sekä opetusmateriaaleina. Kasvatus- ja ohjauksen (koulunkäynninohjaaja) opiskelijat ovat suorittaneet Barnahus-verkkokoulutuksia osana opintojaan. Kajaanin ammattikorkeakoulun sote-alan opettajat eivät tarttuneet ehdotukseen materiaalien esittelystä. Heille välitettiin sähköpostitse tietoa verkkokoulutuksista ja muista materiaaleista.

Ammattilaisten välistä yhteistyötä ja konsultaatiokäytänteitä pyrittiin vahvistamaan informoimalla ammattilaisia verkosto- ja muissa tapahtumissa alueen konsultaatiokäytännöistä, kuten poliisin alueellisesta konsultaationumerosta, sosiaalipäivystyksen ja OYSin Oipsy-yksikön konsultointimahdollisuuksista ja kannustettiin konsultoimaan viranomaisia matalalla kynnyksellä.

Varhaiskasvatuksen ja päiväkotien johtajia pyrittiin tavoittamaan ja tarjoamaan heille esittelyitä verkkokoulutuksista ja muista materiaaleista kevään ja kesän 2025 aikana. Yhteydenottopyyntöihin ei tässä vaiheessa tullut vastauksia. Barnahus-materiaaleja, toimintaohjeita, alueellisia konsultaationumeroita sekä tietoa tulevista koulutuksista välitettiin varhaiskasvatuksen johtajille ja henkilöstölle tiedoksi sähköpostin ja perhekeskustiemien välityksellä. Kajaanin varhaiskasvatusjohtajan ja päiväkotien johtajien (kunnalliset ja yksityiset päiväkodit) tiimipalaverissa esiteltiin syksyllä 2025 Barnahus-verkkokoulutuksia sekä materiaaleja, joita he välittivät eteenpäin tiedoksi päiväkotien työntekijöille. Päiväkotien johtajien tavoittamista jatkettiin sähköpostitse syksyn 2025 aikana ja saatiin sovittua kolmeen päiväkotiin tapaamiset ja verkkokoulutusten esittelyt alkuvuodelle 2026.

Mittarit

- Kysely ammattilaisille hankekauden lopulla: Ammattilaisten osaaminen ja väkivallan tunnistaminen sekä puheeksiotto, viranomaisyhteistyön sujuvuus

TAVOITE 5: Psykkinen tuki on oikea-aikaista ja perustuu tutkitusti vaikuttaviin menetelmiin

Kehittämistyön tausta ja tavoite

Tavoitteena oli mallintaa *alle 18-vuotiaan lapsen/nuoren tuki ja psykkinen hoito väkivaltaepäilyissä* hoito- ja palveluketju, jonka tavoitteena on vahvistaa lapsen ja perheen psykkinen tuki ja oikea-aikaisen palvelun sekä hoidon turvaaminen väkivaltaepäilytilanteissa. *Lapsikohteista seksuaalista kiinnostusta omaavien henkilöiden tuki ja hoidon polku* oli julkaistu Kainuun hyvinvointialueen julkisilla verkkosivuilla jo keuhvällä 2024. Kainuun hyvinvointialueen intrassa ammattilaisille tarkoitetuissa QPR-prosessikuvauksissa oli kuvattuna *lapsen/nuoren seksuaalisen hyväksikäytön tai pahoinpitelyn tutkimus (kiireelliset, päivystystapaukset)* – prosessikuvaus ammattilaisille. Tavoitteena oli saada 13–15-vuotiaille seksuaaliväkivaltaa kokeneille nuorille oikea-aikaista ja hoitosuosituksen mukaista psykososiaalista tukea, joka perustuu tutkitusti vaikuttaviin menetelmiin. Seksuaaliväkivaltaa kokeneen alle 16-vuotiaan lapsen/nuoren psykkinen tuki tarpeen arvioimisesta ja järjestämisestä vastasi lapsen tutkinut pediatri. Psykkinen hoito järjestettiin joko nuorisopsykiatrialla tai lastentautien yksikön psykiatrisen sairaanhoitajan toimesta.

Toimenpiteet ja lopputulos

Tietoa lapsikohteista seksuaalista kiinnostusta omaaville tarkoitettu hoito- ja palveluketjusta levitettiin Barnahus-materiaalien esittelytilaisuuksien yhteydessä ammattilaisille. *Alle 18-vuotiaan tuki ja psykkinen hoito väkivaltaepäilyissä* hoito- ja palveluketjun mallintamista varten koottiin Kainuun hyvinvointialueen työntekijöistä koostuva työryhmä kevään ja kesän 2025 aikana. Hoito- ja palveluketjun mallinnuksessa hyödynnettiin olemassa olevia muiden hyvinvointialueiden vastaavia hoito- ja palveluketjuja, Kainuun hyvinvointialueen työohjeistuksia ja prosesseja sekä OYSin *Lapseen kohdistuneen seksuaaliväkivallan tai muun fyysisen väkivallan* -hoitoketjuja. Hoito- ja palveluketjun tekemisessä hyödynnettiin myös kokemusasiantuntijaa ja hänen havaintonsa ja ehdotuksensa ketjun sisällöstä otettiin huomioon. Hoito- ja palveluketju saatiin sisällön osalta valmiiksi joulukuussa 2025, mutta sen hyväksyntä ja vieminen verkkosivustolle jäi vuodelle 2026. Hoito- ja palveluketju tullaan sijoittamaan valmistumisensa jälkeen hyvinvointialueen julkiselle hoito- ja palveluketjut-verkkosivulle ja sen julkaisemisesta tullaan tiedottamaan alueen ammattilaisia sekä asukkaita.

Hoito- ja palveluketjun mallintamista aloitettaessa oli tiedossa, että hyvinvointialueella käytössä oleva prosessikuvausohjelmisto (QPR) tulee vaihtumaan toiseen ohjelmistoon, eikä tätä vanhaa ohjelmistoa enää päivitetty. Tarkempaa aikataulua uuden ohjelmiston käyttöönotolle ei ollut tässä vaiheessa tiedossa. Tästä syystä tätä olemassa olevaa prosessikuvausta ei tässä vaiheessa lähdetty työryhmän kanssa päivittämään, vaan jäätiin odottelemaan tarkempia tietoja uuden ohjelman käyttöönotosta.

Seksuaaliväkivaltaa kokeneiden 13-15-vuotiaiden nuorten psykososiaalisen tuen kehittäminen liitettiin osaksi 13-15 -vuotiaiden seksuaaliväkivallan uhrien jälkiseurantamallin kehittämistä (*josta kerrottu tarkemmin tavoitteessa 3*).

Hoitomallien, kuten TF-KKT-hoitomallin järjestäminen siirtyi THL:ltä HUS:n vastuulle. Alkuvuonna 2026 tulossa olevaa TF-KKT-koulutusta vietään tiedoksi alueen ammattilaisille.

Mittarit

- Hoito- ja palveluketjujen lkm
- Konkreettiset uudet toimintamallit
- Asiakkaiden määrä nuorisosensitiivisen psykososiaalisen tuen pilotoinnissa alueellisesti
- Eri hoitomallien tai -menetelmien (THL) mahdollisten koulutettavien lukumäärät